

Ariana Percan, profesionalna ribarica iz Raklja: “Bavit ću se ribolovom sve dok ima ribe”

MORSKE PRIČE

Kad sam životnu priču mlade ribarice Ariane Percan iz Raklja u Istri odlučio uvrstiti u serijal o ženama u pomorstvu, ponudio sam joj za razgovor bilo koji dan u tjednu. Ariana je izabrala – nedjelju. Tijekom razgovora shvatio sam zašto. Nedjelja je njen jedini dan odmora od ribarenja i mora. Ariani su 23 godine, a već se šest godina profesionalno bavi ribarstvom. Ponekad iz dana u dan. Od svanuća do kasno u noć. Jer, ne radi se samo o lovu ribe, već i o njenom oslobađanju iz mreže, sortiranju, prodaji i na kraju se mreža čisti, slaže i priprema za spuštanje u mreža idućeg dana, koji za ribara počinje prije svanuća.

Budući da i sam pripadam velikoj hobističkoj skupini ljubitelja ribolova, odmah sam shvatio o čemu se radi – netko voli nogomet, netko klavir, netko balet, a Ariana od djetinjstva voli – ribolov. Jedina je razlika u tome što je Ariana taj užitek pretvorila u profesionalni probitak, u zanimanje u kojem se nikad, ili gotovo nikad, ne upotrebljava imenica ženskog roda. Ribar-lovac je muškarac, a ribarica je osoba koja u ribarnici prodaje tu ribu. I tu nema zablude. Osim ove rijetke „greške“. O tome govori ova životna štorija profesionalnog ribara-ribarice Ariane Percan.

*Ariana Percan s ulovljenim
rombom / Izvor: FB*

S ocem Damirom od sporta do profesije

„Još od malih nogu išla sam s tatom na more loviti ribu, i to mi se sviđalo. Lovili smo mrežama. U početku je to bio sportski ribolov, jer je nekada bilo dozvoljeno da se i bez obrta smjelo jednu mrežu spuštati u more. Za tu jednu mrežu nisi morao imati službeni statusa ribara. A sada moraš imati firmu ili obrt da bi se uopće mogao baviti ribarstvom. Tata je potom kupio veći brod i počeo se ribarstvom baviti profesionalno, pa sam se tom poslu priključila i ja. Imamo jednostruke mreže stajačice po štajunu, znači za lov orada, proljeće, jesen ili zima. Imamo dva broda jedan je za lov uz kraj, za orade, a drugi je veći, za van, za otvoreno more – za švoje (listove) i rakove. Većinom lovimo na Kvarneru, veli Ariana opisujući svoju profesiju.

Ariana Percan ribolov je
zavoljela kao djevojčica
odlazeći na more s tatom /
Izvor: arhiva Ariane Percan

Dana je Ariana Percan mlada
žena – profesionalna ribarica
koja ponosno pozira sa svojim
ulovom. Kao ovdje s lijepom
grdobinom / Izvor: osobna
arhiva Ariane Percan

Kako izgleda vaš tipični ribarski dan?

“Ustajem se rano ujutro. Uglavnom prije zore već smo na moru. Moraš biti na moru još za mraka, i mreže se počnu podizati u mraku. Najbitnije je da se mreža digne dok sunce ne izađe. Jer riba se tako šokira i odmah prebacuje na obalu radi prodaje. Onda se mreže čiste da bi bile spremne za navečer. To su mreže npr. za orade, te jednostruke mreže stajačice za pošte. Za orade su te mreže dužine 80-100 metara. Za švoje imamo velike kante, u koje se riba vadi. Mora nas biti dvoje. Jedan diže mrežu, drugi vadi ribu. Tako je s rakovima. To su kilometri mreže, to nije lako ...”

Najčešći ulov su vam orade?

“One budu u proljeće i jesen, imaju dobru cijenu, a i dosta ih ima. Ali tu su klimatske promjene koje im remete mrijest. Evo prije dvije godine mrijest je bio vani na moru. Uopće nisu dolazile u kraj. Te klimatske promjene nam stvaraju probleme, ali zasad je još dobro. Tu gdje lovimo uvijek ima orada.

Koji vam je dio ribolova najdraži? U čemu najviše uživate?

„Kad ima ribe. Kad ima puno ribe. To je gušt – kad je mreža puna ribe. Kad mrežu dižeš, a one su sve žive. Izvlačiš mrežu metar po metar i pomno pratiš da li je nešto teško, da li se iz dubine nešto bjelasa. To je poseban osjećaj, onaj tko to voli taj to i razumije.“

Mogu razumjeti da se ne može bez mora, tunje, udice, peškafonda. To je taj gušt kad uloviš i kad vučeš ribu...

„To je i opet drugačije. To je neki drugi, dobar osjećaj kad imaš tunju u ruci. Kad ju vučeš pa imaš tehniku da se riba ne otkvači. To su sve neke igrice. Kad spustiš mrežu, to ima istu ulogu – ako si dobro spustio mrežu imat ćeš drugi dan ulov, ako si ju loše spustio – nećeš. A i opet ta riba se je sama ulovila. Ti si jednim dijelom zaslužan za taj ulov, ali se ulovila sama. Onda ipak gledaš da si ribu lijepo izvadio iz mreže i spremio ... To je opet nešto drugačije. To razumije onaj koji ide na more i bavi se s tim i onda vidi razliku ... Ali kad imaš deset metara prazne mreže pita se – ajme, što se to dogodilo. Sve ovisi o tome da li imaš sreće ili ne, i da li je dobra pozicija, i da li si dobro spustio mreže ... Svašta tu utječe ...

Imate OPG, osim ribarstva bavite se i turizmom i ovčarstvom?

“Da, ja sam vlasnik i zaposlenik. Tata ima drugu firmu, djelatnost ribarstva. Nekad je bio električar, ali to nije išlo jer nije mogao naći radnika, a i ozlijedio je kičmu. Točno je, bavimo se i ovčarstvom. Ali to neću miješati, to je ostalo još od bake i djeda, i držat ćemo još koju godinu. Imamo janjce, ljudi ih kupuju od nas. Problem je u tome što nema radne snage, nema tko to raditi. No, kombiniramo ribarstvo s vođenjem turista tijekom sezone u ranu zoru na more, kada dižemo mreže s ribom, to je za njih prava senzacija. Inače, završila sam Srednju školu za ugostiteljstvo, turizam i trgovinu u Puli. “Radila sam i na praksi u turizmu: ali na tom poslu uglavnom moraš negdje sjediti, ili biti s nekim ljudima ili trčati po nekoj terasi ili topiti se u nekoj kuhinji ... Znam što je taj posao, i ne bih se tamo vratila više nikad!”

Matična luka vaše ribolovno-turističke flote je u Kalavojni?

“I u Kalavojni i u Krničkom portu imamo vezove koje plaćamo. Koristimo ih kako nas vrijeme uhvati, gdje spustiš mreže, gdje ti je bliže doći. Na primjer, kada si vani bliže ti je iz Kvarnera doći u Krnički port. Inače brodove po zimi i po ružnom vremenu držimo u Krničkom portu, jer tamo je malo više zaštićeno.”

Čime se bavite u slobodno vrijeme? Što vam je gušt?

“Odmor. Nakon cijelog dana na poslu, gušt je odmaranje. Ali uvijek su tu i fešte, i društvo, izlasci ... Ali nakon što sam cijeli dan na moru, prije svega potreban mi je odmor.”

Imate najbolji mogući izvor ribe. Što vi volite imati na stolu? Samo ribu?

“Ma ne, jedemo ribu samo kad je štajun od ribe. Ali kad bude razdoblje da ne idemo na more, onda se riba uopće ne jede. Mi ribu ne stavljamo u škrinju. Ribu ne smrzavamo, jedino možda nešto sitno za brudet. Ali orade i brancine – ne! Kad je štajun, jede se friška riba, i to je to. Kad ne lovimo ribe, a mora se jesti riba, onda se napravi neki brudet sa škampima ili se kupi svježja riba. Ali riba iz škrinje – to nije to. Kad je ona prošla led, to više nije niti ta kvaliteta niti taj okus kakav ima svježja riba.”

Kada idete na rakove – to su u hlapovi, jastozi, škampi ...?

“Ovisi, većinom budu rakovice, ali nisu dozvoljene nakon 5. mjeseca. A onda su tu hlapovi i jastozi. U zakonu postoji odredba kao i za ribu koju veličinu smiješ uzeti, a koju veličinu moraš vratiti u more. To se mora poštivati da se ne uništava podmladak.”

Brodica i za ribe i za turiste – Taxi boat excursions Ariana / Izvor: FB

Kažu da se na području Istre namnožio agresivni plavi rak porijeklom iz Amerike, s obale Atlantika, da ždere sve živo i uništava mreže?

“Ma to vam je većinom na drugoj strani Istre. Mi nemamo uopće problema s tim. Kod nas ga uopće nema. Mislim, uloviš tu i tamo po kojeg, ali da je količinski kao kod njih, nije. Mada, kad ga uloviš nakon njega imaš rupu na mreži. Em pojede ribu, em se dosta zaplete u mrežu.”

Što vam je najveći problem kod čišćenja mreža?

“Većinom rakovi. Mi ovdje imamo jednu vrstu rakova, zovemo ih štacaret. Ne daj Bože da ti on ostane u mreži sat vremena, pojesti će metar mreže. A inače, kod nas mreže ostanu uglavnom čiste, ponekad bude neki kamen. Ali ništa strašno. Jedino je velika šteta ako je kroz mrežu prošao dupin.”

A kako stoji s ribljim poštama?

“Svaki ribar zna koja je čija pošta, i to se poštuje. Ako vidiš da vidiš da netko na svojoj pošti nije bacio mrežu, onda je možeš spustiti jedan dan. Ali na drugoj strani Istre, znam da toga nema. Tamo ih je jako puno, i tko prvi baci – „njegova djevojka“. Nas je tu malo, i imamo dogovor da svaki ima svoje mjesto.”

Jeste li savladali vještinu pletenja mreže?

“Da. Kad bude toliko zima da jednostavno ne možeš biti na moru ili je ružno vrijeme, onda se doma uz televiziju rade mreže. Mreže se pletu i armiraju ... “(Negdje kažu i – armiraju, što znači da se opremaju olovnicama i plutačama, op. a).

Kako se vi osjećate kao žena ribar. To je dosta rijetko?

Osjećam se normalno, kao i da sam muško. Nema tu neke razlike. Ali to je ipak pretežno muško zanimanje. Prije je vladala skepsa prema ženama.

Jeste li vi imali kakvih neugodnih iskustava?

Ne, većinom me hvale, drago im je kako idem u ribolov i kako ja to radim. Nitko mi se nije rugao niti me ismijavao. Ne mogu reći da je netko rekao nešto krivo što bi me uvrijedilo. No, uvijek ima netko nešto dodatno reći. To su ljudi. Neki se brinu kao – zar mi nije hladno, što mi treba kao ženi, da trpim tu hladnoću i težak posao. Ali ipak, nema tu zlobe.

Uvijek postoji priča da su muškaraca veći i snažniji. Ali ipak malo manje se radi razlika nego što se radila nekad. Nekada su muškarci bili sposobni za sve, a žene samo za kuhati, prati i čistiti. Kad sam ja krenula u ribarstvo, uvijek su bile priče – što ćeš ti tamo, ti nisi za to, kako ćeš, ti si mlada, nađi si neki drugi posao, tu nema novca ... Ali sad kad vide koliko ja to volim i da mi to ide i da sam za to sposobna, sasvim drugačije razmišljaju. Išla sam u turističku školu pa su mi savjetovali da si nađem neki posao u turizmu. Da što ću u ribarstvu, jer da će to propasti. Vjerojatno, da se moj tata nije bavio ribarstvom, ne bi niti ja.

Poznajete li još koju ženu ribaricu?

“Baš i ne. Ima jedna iz Krničkog porta koja ide s mužem kad nema tko drugi, a inače većinom prodaje ribu. Znam Suzi iz Savudrije koja ima malu pasaru i ona baš sama ide spuštati mreže, nema nikoga tko bi radio s njom. Znam ih iz viđenja, ali ih ne poznajem“.

Rekli ste da stalno morate nabavljati nove mreže i da je to dosta skupo. Što ih najviše uništava?

“Dupin! Ako je bio dupin, onda ti je povukao mrežu i onda imaš rupu i punu mrežu stijena. To je glavni problem. Znae, ima ih strašno puno. Ima ih nevjerojatno puno. Oni su baš štetotčine. Kad nam uđu u mrežu, tu ribe više nema. Kad se navečer ide dići mreža, ako vidiš dupine znaj da nećeš naći ribu. To je nešto strašno koju štetu nam oni rade. Zbog njih se svake godine moraju napraviti nove mreže. Oni ne zaranjaju duboko, već se uglavnom motaju oko senjala od mreže. I kad čovjek počne dizati mrežu, oni jedu ribu ispred njega. Jedu ti ribu u mreži dok je dižeš. Ma, to se dešava i po zimi. Npr. švoje (listovi) oni su im posebna poslastica. Daju nam za štetu od dupina naknadu, ali to malo novca u odnosu na veličinu štete. Materijali su skupi, i to nam je veliki problem.“

Žale se ribari duž Jadrana da je ulova sve manje. Koliko po vašem iskustvu klimatske promjene utječu na ribarstvo?

“Podosta. Uz dupine, klimatske promjene su najveći problem u ribarstvu. Recimo najesen je štajun kad bi se orade trebale početi loviti. Ali se one u tom periodu više ne love, zato što je pretoplo. U desetom mjesecu, krajem desetog mjeseca mi se još kupamo, a trebale bi se loviti orade. Do ove godine nikad se sipe nisu lovile kad je toplo. Nikad to nije bilo da je sipa u samom pličaku kao ove godine.”

Ali kad idete u ribolov ipak vam treba zimska oprema?

“Da, ali nije zima kao što je bila nekada, kad sam bio mala. Tada jednostavno nisi mogao biti na barci koliko je bilo hladno, kad bi te zebli prsti da ih ne osjećaš.”

Sad je vrhunac sezone, čime se sada bavite kad je vruće ljeto i ima puno turista?

“Svačim. Imamo ovce, pa malo s njima, nešto s turistima. Na ribu idemo svaki dan, ovisi o vremenu. Problem je što ima dosta ljudi i dosta brodova, i riba se povukla jako duboko. Navečer je tu, ima mjesta gdje riba dolazi, gdje kruži, gdje ju vidiš, ali to je sve jako malo. Jednostavno, da nema turista i da nemaš takvu neku ponudu, mislim da se ne bi moglo živjeti samo od ribarstva, jer je ribe sve manje i manje, a kako ljudi dolaze riba se jednostavno povuče.”

Unatoč svemu, namjeravate li se s ribarstvom i nadalje baviti?

“Dok ima ribe, bavit ću se time. Sada ribe još uvijek ima, cijena je dobra i to se isplati. Jedino kad više ne bude ribe... Jer ako se nastavi ovako s klimatskim promjenama, mislim da će ribe biti sve manje. Da nisam u ribolov krenula od malih nogu, to bi bilo druga priča. Ali ribolov sam zavoljela, to mi je priraslo srcu. Da svoj život maknem od mora, to bi mi bilo vrlo teško. Ne moram baš imati brod niti dizati mreže, ali uvijek moram imati neku malu barkicu, da mogu ići pecati, da me opet nekako to nešto

ispunjava. Ako se u budućnosti zbog obitelji baš i neću moći baviti time, u redu. Ali opet uvijek ću naći vremena ribariti za svoj gušt!”

Fotografije: osobna arhiva Ariane Percan

Ovaj tekst je dio projekta ‘Žena na brodu: od prokletnice do legendarne kapetanice’, a objavljen je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva.

ŽENA NA BRODU: Od zlokobnice kojoj nije mjesto na brodu do gusarske kapetanice

Marija Grčić Sultanija, prva hrvatska žena-mornar plovila je odjevena kao muškarac

Sava i Jolanda: Našim prvim pomorskim časnicama uredbom je 1953. zabranjen rad na brodovima

Renata Horvat, prva Hrvatica i pripadnica slavenskoga roda i naroda koja je sportskom jedrilicom kao mornar oplovila svijet

ALENKA ALUJEVIĆ: Supruga, majka, domaćica, regatna jedriličarka i osebujna charter skiperica

